

Al bijna weten

Overweging 22 december 2013 – Henk Kemper

4^e zondag van de advent

*“...En ook: het besef dat we vieren
dat onze verlosser komt als een onschuldig kind.
Een voorbeeld dat heel goed doet volgen.
Dat wij elkaars verlosser kunnen zijn ...”*

Eerste lezing: Jasaja 7: 10-17

Tweede lezing: “Zegt mijn moeder” - Huub Oosterhuis

Derde lezing: “Antwoord op al uw vragen” - Willem de Vos

Welkom en inleiding

Goedemorgen, mede namens Fred, hartelijk welkom in deze viering van schrift en tafel. Iedereen die we vaak zien, wees weer welkom. En wie nu en dan komt binnenlopen of er vandaag voor de eerste keer is: voel je welkom in deze gemeenschap van mensen die zoeken naar hoe God de wereld heeft bedoeld.

We zijn vandaag aangekomen bij de vierde zondag van de adventstijd. We steken volgens de traditie, de vierde kaars aan.

Met het aansteken van deze vierde kaars is de cirkel rond: De vier zondagen die voorafgaan aan het vieren van Kerstmis zijn hiermee een feit. De tijd van het wachten is bijna voorbij; de tijd van voorbereiding zit er bijna op.

Gedurende de Adventstijd was ons centrale thema: “Hoge verwachtingen.” In allerhande variaties is de afgelopen weken gesproken over onze verwachtingen. Vanuit allerlei invalshoeken. Zo klonken de thema’s: “Advent is komst, aankomen;” “Blijf vertrouwen en heb goede hoop;” “Teleurstelling ligt op de loer.” Het thema van vandaag luidt: “Al bijna weten.” Wellicht een voor de hand liggende gedachte, zo kort voor het kerstfeest.

Al bijna weten; we weten dat het bijna kerstmis is. We kennen het verhaal van kerstmis en dat houdt geen nieuws meer in. Maar het kerstverhaal is ook een fundament van ons geloven, van ons aanvoelen, van ons zoeken en ons weten.

Al eeuwenlang is dit verhaal van hoop en bevrijding, de kracht waar mensen op drijven: een Kind ons geboren. Een klein, groot voorbeeld dat groots gevolgd zou moeten worden. Een inspiratiebron, althans voor de feestdagen, voor ons dagelijks handelen. Na Nieuwjaar verdampen mooie ambities en voornemens doorgaans snel.

Maar, laat ik nu niet de weg inslaan die Bert vorige week bewandelde binnen het thema “teleurstelling.”

Nee, vandaag wil ik stilstaan bij onze hoge verwachtingen, ons weten, ons hopen en verwachten. Over zekerheden en onzekerheden in ons bestaan.

Daarover straks meer.

Laten we een moment stil zijn en ons openstellen voor onze eigen gedachten en verbinding zoeken met onze Schepper.

Jesaja 7, 10-17

De HEER liet verder tegen Achaz zeggen: 'Vraag om een teken van de HEER, uw God, hetzij uit de diepte van het dodenrijk hetzij uit de hoge hemel.' Maar Achaz antwoordde: 'Nee, ik zal geen teken vragen, ik zal de HEER niet op de proef stellen.' Toen antwoordde Jesaja: 'Luister, huis van David. Is het niet genoeg de mensen te tergen? Moet u nu ook mijn God tergen? Daarom zal de Heer zelf u een teken geven: de jonge vrouw is zwanger, zij zal spoedig een zoon baren en hem Immanuël* noemen. Boter en honing zal hij eten, totdat hij in staat is om het kwade te verwerpen en het goede te kiezen. Want voordat de jongen in staat is om het kwade te verwerpen en het goede te kiezen, zal het land van de beide koningen die u zoveel angst inboezemen, ontvolkt zijn. En voor u, uw volk en uw koningshuis zal de HEER een tijd laten aanbreken zoals men niet meer heeft meegemaakt sinds Efraïm zich van Juda afscheidde: de heerschappij van Assyrië.'

“Zegt mijn moeder” Huub Oosterhuis (uit: Wie Bestaat)

Je hebt je leven
uit Gods hand ontvangen
zegt mijn moeder.

Ik ben geboren uit uw schoot
zeg ik.

Ja dat is zeker

en ze legt haar beide handen
op haar buik.

Heeft de hand van God mij
in uw buik gestopt?

Ja wie anders.

Lange stilte

Zal jij nu ook je leven
goed besteden?

“Antwoord op al uw vragen” Willem de Vos (uit: Ik bedoel maar)

Een beroemde rabbijn was in een klein dorpje uitgenodigd om iets van zijn wijsheid met de dorpingen te delen en hen enkele geheimen van de Thora te leren. De dorpingen waren razend nieuwsgierig wat hij te berde zou brengen en wat hij zou antwoorden op al hun vragen en zorgen.

Op de avond van zijn komst was de zaal al ruim van tevoren vol. Iedereen was er klaar voor. Toen, opeens, stond de rabbijn op en begon te zingen. Hij nodigde de mensen uit om met hem mee te zingen. Hij begon te dansen en al snel was de zaal gevuld met een vrolijk dansende en zingende menigte. Toen zij ophielden met dansen en zingen – allemaal verwonderd en wat buiten adem – sprak de rabbijn met een twinkeling in zijn ogen: “Ik denk dat dit een antwoord is op al uw vragen.”

Overweging

In de adventstijd komen traditioneel in de vieringen profeten aan het woord. Vanouds zijn profeten de mensen die in tijden van crisis het woord krijgen, maar meestal nemen. Soms tegen de verdrukking in en lang niet door iedereen gewaardeerd trekken zij hun mond open waar onrecht en misstanden te zien zijn. Niet voor niets kennen we de uitdrukking: een profeet wordt in zijn eigen land niet geëerd. Vandaag lezen wij woorden van Jesaja; hij leefde zo'n 750 jaar voor Christus in een tijd van onderdrukking en schrikbewind door het Assyrische Rijk. Hij hamerde op vertrouwen in God in plaats van op machtshebbers.

Modernere profeten zijn Nelson Mandela, met een uitspraak als: "Ik leerde dat moed niet de afwezigheid is van angst, maar het overwinnen ervan. De dappere man is niet hij die niet bang is, maar hij die die angst overwint."

Tragisch wachten

Of Vaclav Havel, Tsjechisch dissident en later president, die zei: "Er zijn twee vormen van wachten. Het "tragisch wachten" is een manier van wachten op een God die zou moeten ingrijpen. Daarmee sluiten mensen zichzelf op. Ze wachten en wachten, maar hebben eigenlijk geen hoop op een uitweg. Waar blijft God; laat hij zijn werk doen, zodat hij ons uit onze ellende haalt. Een beetje zoals je dat leest in het boek Job.

Geduldig wachten

Havel benoemt als tweede vorm van wachten, het "geduldig wachten." Een vorm van wachten die in zijn ogen rust op geloven in God en jezelf. Er steeds van overtuigd blijven dat dat waar je op hoopt écht zal gaan gebeuren, als je tenminste zelf in actie komt voor de goede zaak. Zo wordt het wachten een actief proces.

Het is deze vorm van wachten die ook doorklinkt in de woorden van Jesaja. Hij schreef deze woorden van bemoediging in een tijd van oorlog. De mensen verlangen duidelijkheid, willen weten hoe de vlag er bij hangt en Achaz wordt uitgedaagd om God om een teken te vragen. Het is Jesaja die zegt: "God stel je niet op de proef." Er is niets anders dan hoop, vertrouwen en geduld, maar daardoor ook toekomst!

Och, het klinkt mij wel menselijk in de oren, dat mensen vragen naar een teken dat het allemaal goed zal komen. We hebben nu eenmaal graag zekerheid; de een meer dan de ander. Menige keer moeten we het doen met de hoop die grenst aan bijna weten. Of is dat het idee van de wens en de vader van de gedachten.

Als je verliefd bent

In de liturgievoorbereiding spraken we over het zoeken naar tekenen die je hoop op goed resultaat tonen. Kennen jullie dat, dat je ogenschijnlijk kleine dingen een uitleg geeft die je doen geloven dat het goed komt? Iemand zei: als je verliefd bent, maar het is er nog niet van gekomen om dat tegen die ander te zeggen, dan tellen de kleine dingen zoals een vriendelijke blik, een teken dat de affectie wederzijds is. Een aanraking, een oogwenk, het kan je de zekerheid geven dat het wel in orde komt.

In het gedicht van Oosterhuis dat Fred voorlas staat heel expliciet het woord zekerheid. En ja, het is een zekerheid dat je geboren bent uit je moeder. Dat is één van de redenen dat jood-zijn wordt doorgegeven via de moeder. Je hebt zekerheid over wie je moeder is. Tenminste, de omringende familie, maar dat terzijde.

In het gedicht staat ook een vraag die ons nog wel een tijdje kan bezighouden. De vraag aan het einde luidt: "Zul jij nu ook je leven goed besteden."

Wat is 'het leven goed besteden.' Is dat leven in harmonie, goed doen om je heen, niet stelen, iets maken van je leven, opstaan voor anderen, niet aan eigen gewin denken, maar vrienden maken en er voor elkaar zijn?

Het zijn allemaal aspecten van je leven goed besteden. Het gevoel dat je bij elkaar terecht kunt, dat de ander er voor jou is op belangrijke momenten, dat je raad en daad kunt krijgen, is van onmetelijk belang.

“Samen” gaat niet stuk, maar is onverbreekbaar.

Het gedicht kan voor sommigen misschien klinken als een vorm van “voor wat hoort wat.” Wat bedoelt die moeder eigenlijk met die vraag: “Zul jij je leven nu ook goed besteden.” Waar ligt de klemtoon. Is het: Zul jij nu ook je leven goed besteden? Of ligt de klemtoon op ‘ook.’ Zul jij dat nu ook doen, net als ik.

Misschien moet de klemtoon wel vallen op je léven goed besteden of op het goed besteden van je leven. We kwamen er in de voorbereiding niet uit.

Ik houd het er maar op dat wij ons leven kregen van de Eeuwige. De Onnoembare vertrouwt er op dat wij iets moois zullen doen met ons leven. Dat we goedheid, recht, vrede en mededogen mogen voeden door ons handelen. Dat we dit doorgeven aan onze naasten.

Vragen

Zolang er mensen zijn, zijn er vragen. Zo ook in dat grappige verhaaltje van de wijze rabbi. Een zaal vol mensen komt af op een wijze man die het antwoord weet op alle vragen. En wat krijgen ze? Een feestje. Het verhaaltje hoeft je eigenlijk niet uit te leggen; je voelt zo aan waar de crux zit. Het er op uit zijn de toekomst te kennen is zinloos en brengt je niets dan nieuwe vragen en onzekerheden. Het meegaan in de flow geeft je de kans en de ruimte om open te staan voor de dingen die komen.

Vandaag hebben we het over “bijna weten.” Over enkele dagen is het kerstmis. Dat weten we zeker, want de kalender maakt ons dat duidelijk. Maar wat het ons brengen zal, dat weten we niet precies. We maken ons nu een voorstelling van de komende feestdagen en hopen dat het goede dagen zullen zijn. Naarmate het moment suprême komt, neemt de spanning toe tot het moment van zeker weten. Het is misschien maar goed dat we vooraf niet alles zeker weten; dan is de spanning van het leven er af. Dan hoeven we niet meer af te wachten. Misschien wordt het wachten dan een soort van aftellen tot het gebeuren een feit is. Blijdschap en vreugde vallen dan weg; je wist het immers allemaal al.

Lichtpuntjes

Voor op het boekje staat die spreuk van Loesje: “Het was zo donker dat ik overal lichtpuntjes zag.”

Overal staat er!

Zijn we in staat om blijdschap en vreugde om ons heen te verspreiden? Een lichtpuntje te zijn in de wereld?

Zijn we in staat lichtpuntjes daadwerkelijk te zien? Cruijff zei: “Je ziet het pas als je ’t door heb.”

Wie er oog voor heeft kán zien en ervaren:

- dat je voor het eerst sinds jaren weer kerstmis mag vieren met je kinderen erbij;
- dat je naar een mooie nachtviering zult gaan en daar met vrienden zult zijn;
- dat je beseft dat het met je gezondheid weer goed is gekomen;
- dat jouw vertrouwde vriendengroep weer eens helemaal bij elkaar is;
- besluiten dat je niet meer in het donker wilt zitten;
- beseffen dat alle licht begint als klein vlammetje.

En ook: het besef dat we vieren dat onze verlosser komt als een onschuldig kind. Een voorbeeld dat heel goed doet volgen. Dat wij elkaars verlosser kunnen zijn.

Dat grenst al bijna aan weten; het maakt op voorhand al gelukkig. Het toppunt van verwachten slaat om in: weten te handelen.

Karin Bloemen zong al: “Reik niet naar de hemel, maar haal hem naar je toe.” Een goed voornemen. Moge het zo zijn.

